

سنجش نگرش دانشجویان به آینده شغلی خود با توجه به عوامل اجتماعی و اقتصادی مؤثر بر آن در دانشگاه مازندران

داوود رضی

عضو هیات علمی جامعه‌شناسی دانشگاه مازندران

واژگان کلیدی: آینده شغلی، متغیرهای مستقل و وابسته، معنی‌داری، ضریب، آزمون

چکیده

در جهت سنجش نگرش دانشجویان به آینده شغلی خود با توجه به عوامل اجتماعی و اقتصادی مؤثر بر آن در دانشگاه مازندران پس از تدوین کلیات تحقیق، مروری بر مطالعات پیشین و ارائه چهارچوب نظری تحقیق هفت فرضیه ارائه شد. روش پژوهش پیمایشی بوده و تکنیک جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه استاندارد شده بوده است. حجم نمونه برای ۳۸۰ نفر بوده است که به تفکیک جنس، رشته تحصیلی و مقاطع تحصیلی مورد نمونه‌گیری قرار گرفته‌اند تکنیک‌های عمده آماری در این تحقیق ضریب تا اوکندال، ضریب رواسپیرومن، آزمون معنی‌داری Tau و آزمون معنی‌داری رو، ضریب V کرامرز، تحلیل رگرسیون چند متغیری، جداول یک بعدی، دوبعدی و نمودارهای هیستوگرام و میله‌ای بوده است. با واری فرضیات تحقیق نتایج زیر شکل گرفته است:

- ۱- رابطه معنی‌دار و منفی بین انتظارات شغلی دانشجویان و نگرش آنان به آینده شغلی خود موجود بوده است.
- ۲- رابطه معنی‌داری بین متغیر پیشرفت تحصیلی و متغیر نگرش دانشجویان به آینده شغلی خود دیده نشد.
- ۳- رابطه معنی‌دار و منفی بین میزان تحصیلات و مقاطع تحصیلی دانشجویان با نگرش آنان به آینده شغلی خود مشاهده شد.

- ۴- رابطه معنی‌دار و منفی بین رشته تحصیلی دانشجویان و نگرش آنان به آینده شغلی خود موجود بوده است.
- ۵- رابطه معنی‌دار و منفی بین پایگاه اقتصادی و اجتماعی دانشجویان و نگرش آنان به آینده شغلی خود موجود بوده است.
- ۶- رابطه معنی‌دار و مستقیم بین نگرش دانشجویان به سیاستهای توسعه اقتصادی و نگرششان به آینده شغلی خود موجود بوده است.
- ۷- رابطه معنی‌دار و مستقیم بین نگرش دانشجویان به بازار عرضه و تقاضای نیروی انسانی و نگرششان به آینده شغلی خود موجود بوده است.
- در خاتمه نتایج حاکی از این است که نگرش عمده دانشجویان به آینده شغلی خود منفی است.

مقدمه

حیات انسان در جامعه با کار عجین شده است، کار انسان نه فقط باتجربه و دانش او درآمیخته بلکه به صورت یک امر اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، ارزشی و روانشناختی جلوه‌گر شده است. مفهوم کلی کار در ارتباط با کنشگران اجتماعی پدیدآورنده مفهوم خردتری به نام اشتغال است. اشتغال به مجموعه فعالیتهایی در رشته‌های گوناگون اطلاق می‌شود که در یک دوره معین صورت گرفته و هدف آن کسب سود (درآمد) در جهت ارضای نیازهای انسانی است. نیازهای انسانی در طیف گسترده‌ای قابل طرح است که به صورت خلاصه می‌توان به نیازهای مادی و جسمی و نیازهای معنوی و روحی - روانی اشاره کرد. ارضا و تحقق این نیازهای اساسی مستلزم ابزارها، امکانات و فعالیت‌های مربوط است. یکی از راههای ارضای نیازهای اساسی انسانی دستیابی به شغل مناسب است. کنشگران اجتماعی با توجه به اوضاع و احوال و شرایط و موقعیتهایی که در آن عمل می‌کنند، دسترسی شان به شغل مناسب و انجام فعالیت‌های هماهنگ با آن و نحوه شکل‌گیری نگرششان نسبت به شغل تحت تأثیر قرار می‌گیرد. از طرف دیگر بخش اعظم جمعیت کشور را جوانان و افرادی که در سنین کار قرار دارند تشکیل می‌دهد. بخشی از این نیروی کار (البته بیشتری به صورت بالقوه) را دانشجویان و فارغ‌التحصیلان دانشگاهها تشکیل می‌دهند. با توجه به افزایش حجم دانشجویان در نظام آموزشی دانشگاهی کشور چه دولتی چه غیرانتفاعی باید برنامه‌ریزان و

مدیران حوزه‌های ستادی و تصمیم‌گیر و حوزه‌های اجرایی، برنامه مناسبی را جهت جذب فارغ‌التحصیلان متخصصی در رشته‌های مختلف علوم و تکنولوژی ایجاد کنند.

با وجود این، دانشجویان دانشگاه با در نظر گرفتن کلیه شرایط پیرامونی که محیط‌های شناختی، عاطفی و رفتاری نظام شخصیتی‌شان را دربر گرفته در مورد آینده شغلی خود دارای نگرش هستند. این سؤال که چگونگی این نگرش از چه روندی برخوردار است این که چرایی این نگرش تحت تأثیر چه واقعیتها و متغیرهایی است موضوع این پژوهش در دانشگاه مازندران است. پاسخ به سؤالات پژوهشی و واری فریضیات پژوهش می‌تواند در وهله اول به ما علم و شناخت بدهد، علم و شناختی که در وهله دوم باید مورد استفاده مسؤولانی قرار گیرد که در این زمینه‌ها (مسائل جوانان، دانشجویان و از جمله اشتغال و...) مسؤول هستند. مسؤولان با کمک صاحب نظران و محققان باید در جهت حل مسائل و معضلات، برنامه‌ریزی و راهکارهای مناسب را ارائه دهند.

برنامه‌ریزی و راهکارهایی این هدف را تأمین می‌کند که نگرش منفی یا بی تفاوت دانشجویان را (البته به شرط موجود بودن چنین امری) به نگرش مثبت تغییر دهد. البته برنامه‌ریزی برای ایجاد چنین تغییری باید همه‌جانبه باشد و سطوح واقعیت‌های کلان و خرد کشور و واقعیت‌های عینی و ذهنی جاری بر دانشجویان را مد نظر قرار دهد.

این پژوهش در چهار فصل کلیات، پیشینه تاریخی، چارچوب نظری تحقیق، روش‌شناسی، تجزیه و تحلیل داده‌ها و اطلاعات و خلاصه و نتیجه‌گیری ارائه شده و در پایان از نتیجه پژوهش پیشنهادهایی شکل گرفته است.

کلیات

۱- طرح مسأله: تحدید و تعریف موضوع

همه افراد در مورد شغل خود دارای نظر، طرز تلقی و به تعبیر دیگر نگرش هستند. بر اساس این نگرش است که افراد به ارزیابی شنلشان از جنبه‌های گوناگون می‌پردازند. سه جنبه کلی این نگرش شامل ابعاد شناختی (اعتقادی)، عاطفی (احساسی - تمایلی) و رفتاری (چگونگی انجام رفتارها و توانایی‌های شغلی) است. بر چگونگی نگرش شغلی افراد عوامل

گوناگون مؤثر است به‌صورتی که با وجود و یا فقدان برخی از این عوامل، نگرش افراد به شغلشان در معرض تغییر و تحول قرار می‌گیرد.

دانشجویان دانشگاه افرادی هستند که درصد قابل توجهی از آنان فاقد شغل بالفعل هستند؛ به تعبیری تحصیلات دانشگاهی و رشته‌های تحصیلی از جمله منابع آموزش تحصیلی و آموزش تخصصی آنان برای کسب مهارت‌های لازم در دستیابی به شغل ایده‌آل و آینده آنان است.

لذا باید گفت، آنچه که در واقعیت ما با آن روبرویم نگرش به آینده‌شغلی است. این پژوهش درصدد است در وهله اول به بررسی احساسات کلی، ارزیابی‌ها و احکام ارزشی مطلوب یا نامطلوب در خصوص جنبه‌های گوناگون آینده‌شغلی از دیدگاه دانشجویان پرداخته و در وهله دوم عوامل مؤثر بر چنین گرایشی را از بعد فردی، شخصیتی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی مورد تحلیل و ارزیابی قرار دهد. به عبارت دیگر این تحقیق درصدد است که نگرش مثبت، منفی یا بی‌تفاوت دانشجویان به آینده‌شغلی خود را مورد سنجش قرار دهد. شناسایی عوامل مؤثر بر چنین نگرشی (آینده‌شغلی) بخش دیگر مورد نظر در این پژوهش است.

لذا شناسایی نحوه تأثیر عوامل فردی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی مانند انتظارات شغلی از مادی تامعنوی، پیشرفت تحصیلی، میزان و مقطع تحصیلی، رشته تحصیلی، پایگاه اجتماعی و اقتصادی دانشجویان و نگرش به واقعیت‌های کلان اقتصادی و اجتماعی از جمله نگرش به سیاست‌های توسعه اقتصادی کشور و نگرش به بازار عرضه و تقاضای نیروی انسانی در کشور از جمله موارد مورد نظر در این پژوهش است. با توجه به توضیحات ارائه شده سؤال اصلی این تحقیق به فرار زیر است:

(نگرش دانشجویان به آینده‌شغلی خود چیست؟ و از چه جهت‌گیری و میزان شدتی برخوردار است؟ عوامل مؤثر بر نگرش دانشجویان نسبت به آینده‌شغلی خود از ابعاد فردی، شخصیتی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی چیست؟)

۲- هدف تحقیق

هدف مورد نظر در این پژوهش، مانند هر پژوهش دیگری رسیدن شناخت است. هر پژوهشی به بررسی واقعیات در حوزه مطالعاتی خود می‌پردازد، بخشی از آن واقعیت یا بعضاً تمامی واقعیت از نظر پژوهشگر مجهول است، به تعبیر دیگر هدف از انجام هر پژوهشی، یافتن پاسخ برای سؤال یا سؤالات تحقیق است. با توجه به سؤال اصلی این تحقیق، هدف از این پژوهش سنجش چگونگی نگرش دانشجویان به آینده شغلی خود و شناسایی عوامل مؤثر بر آن است. در طبقه‌بندی هدف تحقیق به هدف کلی و اهداف جزئی موارد زیر قابل ذکر است:

هدف کلی تحقیق

هدف کلی پژوهش بررسی چگونگی، جهت‌گیری و میزان شدت نگرش دانشجویان به آینده شغلی خود و شناسایی عوامل فردی، شخصیتی اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی مؤثر بر آن است.

اهداف جزئی تحقیق

- ۱- بررسی رابطه بین انتظارات شغلی دانشجویان و نگرش آنان به آینده شغلی خود.
- ۲- بررسی رابطه بین پیشرفت تحصیلی دانشجویان و نگرش آنان به آینده شغلی خود.
- ۳- بررسی رابطه بین میزان تحصیلات و مقاطع تحصیلی دانشجویان و نگرش آنان به آینده شغلی خود.
- ۴- بررسی رابطه بین رشته تحصیلی دانشجویان و نگرش آنان به آینده شغلی خود.
- ۵- بررسی رابطه بین پایگاه اقتصادی و اجتماعی دانشجویان و نگرش آنان به آینده شغلی خود.

- ۶- بررسی رابطه بین نگرش دانشجویان به سیاست‌های توسعه اقتصادی کشور و نگرش آنان به آینده شغلی خود.
- ۷- بررسی رابطه بین نگرش دانشجویان به بازار عرضه و تقاضای نیروی انسانی در کشور و نگرش آنان به آینده شغلی خود.

۳- اهمیت و ضرورت تحقیق

اهمیت و ضرورت پژوهش از چند جنبه قابل ذکر است؛ از جمله کمیت قابل ملاحظه دانشجویان در نظام آموزش عالی کشور، بویژه پس از پیروزی انقلاب اسلامی و گسترش روزافزون آنان در دانشگاه‌های دولتی (روزانه، شبانه، پیام نور، دوره‌های آموزش معادل و آزاد) دانشگاه‌های غیرانتفاعی، دانشگاه آزاد اسلامی و دانشجویان اعزام به خارج از کشور هدف از آموزش و تربیت دانشجویان در حوزه‌های مختلف علمی ضمن ایجاد و تولید دانش و توسعه علمی و تکنولوژیک با استفاده از تخصصها و مهارت‌های آنان در بخش‌های مختلف فعالیت‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی است. به عبارت دیگر دانشجویان بعد از فارغ‌التحصیلی برای استفاده از دانش‌های آموخته شده باید عهده‌دار انجام کار و مسؤولیتی شوند. انجام کار و فعالیت در مفهوم شغل معنا پیدا می‌کند، شغلی که ضمن تأمین نیازهای مادی و معنوی دانشجویان در جهت تأمین نیازهای جامعه بزرگتر و خرده‌نظام‌های آن ایفای نقش نماید. لذا وجود یا فقدان شغل مناسب برای دانشجویان پس از فراغت از تحصیل تأثیرات فراوانی در حوزه زندگی فردی، شخصیتی، روانی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی آنان بر جای می‌گذارد. نگرش شغلی و به تعبیر دقیقتر نگرش به آینده شغلی در حوزه مطالعات اجتماعی و روان‌شناسی اجتماعی و در دیگر حوزه‌های مطالعاتی علوم اجتماعی تأثیرات فراوانی بر حوزه‌های ادراکی، عاطفی و رفتاری دانشجویان در زمان حال و آینده دارد و منشأ تأثیرات و پیامدها و عوارض گوناگونی خواهد بود که هم بر قشر دانشجو از همه ابعاد اهمیت دارد و هم برای جامعه و نظام سیاسی، اقتصادی و فرهنگی تأثیرگذار و دارای اهمیت است. لذا کمیت قابل توجه دانشجویان و نقشی که آنان به عنوان نیروهای تحصیلکرده، روشنفکر و متخصص در بخش‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی،

سیاسی و فرهنگی جامعه ایفا خواهند کرد، از جمله دلایل ضرورت انجام پژوهش در این زمینه است، که با شناسایی نگرش دانشجویان نسبت به آینده شغلی خود به عنوان بخشی از نگرش شغلی کلی آنان و شناسایی تأثیرگذاری عوامل مؤثر بر آن باید بتوانیم با اعمال برنامه‌ریزی‌های لازم انطباق و هماهنگی بیشتری بین دانشجویان و ویژگی‌های چندگانه آنان به عنوان محصولات و فرآورده‌های دانشگاهی و واقعیت‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی موجود در سطح جامعه برقرار نماییم.

اهمیت و ضرورت پژوهش از بعد دیگری نیز قابل ذکر است. از این بعد، اهمیت و ضرورت پژوهش از دو جنبه مورد نظر قرار می‌گیرد. ۱- اهمیت و ضرورت تئوریک ۲- اهمیت و ضرورت تجربی. اهمیت و ضرورت تئوریک به این اشاره دارد که موضوع و سؤال پژوهش مورد شناسایی قرار گیرد و به نحو درست، منطقی و علمی مورد تحلیل و ارزیابی نظری قرار گیرد. که در این زمینه سعی می‌شود با مراجعه به پیشینه تاریخی موضوع تحقیقات قبلی و بررسی ادبیات موضوع در قسمت چارچوب تئوریک، مفهیم، اصطلاحات، تئوریها و الگوهای توضیح‌دهنده ارائه و مورد بررسی قرار گیرند. اهمیت تجربی پژوهش به این اشاره دارد که این پژوهش با انتخاب جامعه آماری مناسب (دانشگاه مازندران) بر اساس چارچوب تئوریک تدوین شده و مبتنی بر اصول، پیش فرضها و فرضیات پژوهش به جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات می‌پردازد. داده‌ها و اطلاعاتی که دارای قابلیت اعتماد است و در مرحله بعد ضمن توصیف آماری مبتنی بر آمارهای لازم بر اساس تکنیک‌های آماری مرتبط مورد ارزیابی و تحلیل استنباطی قرار گیرند، به صورتی که بتوان عنوان نمود که نتایج تجربی پژوهش دارای اعتبار علمی است. نتایج تجربی تحقیق رشد و غنای لازم را به تئوریهای موجود توضیح‌دهنده نگرش شغلی و آینده شغلی می‌دهد. در صورت تکرار این چنین پژوهش‌هایی است که آن فرضیات و روابط بر اساس شواهد مکرر می‌تواند مورد مشاهده قرار گیرد و روابط معنی‌داری مستقر شود، دسترسی به قانون نیز دور از دسترس نیست.

پس به طور کلی می‌توان گفت نتایج تحقیق امکان ارائه راهکارهایی را فراهم می‌کند که حاصل آن شناسایی هر چه بیشتر و کاملتر بخشی از نیروی بالقوه فعال جامعه

ارتباط با اشتغال آنان در زمان حال و بویژه در آینده، پس از فراغت از تحصیل است. لذا برنامه‌ریزان جامعه می‌توانند با وارد کردن برخی از متغیرها، نگرش دانشجویان را به آینده شغلی خود در جهت مثبت هدایت نمایند و از طرف دیگر با جابجایی، محدود نمودن و حذف بعضی از متغیرها نگرش منفی دانشجویان به آینده شغلی خود را کاهش دهند یا آن را در جهت مثبت هدایت نمایند. حاصل این کار انطباق و هماهنگی مناسب بین نیروی کار آموزش‌دیده و متخصص دانشگاهی با باورداشتهای ذهنی و روانشناختی و شرایط اقتصادی و اجتماعی در جهت بالا بردن بهره‌وری و بازده بالای اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی است.

پیشینه تاریخی

پس از طرح مسأله تحقیق و تدوین اهداف و ضرورت و اهمیت موضوع پژوهش که کلیات یک تحقیق علمی محسوب می‌شود، دومین مرحله انجام مطالعات اکتشافی پیرامون موضوع پژوهش است. مطالعات اکتشافی طیف وسیعی از اقدامات از جمله بررسی مفاهیم و متغیرهای تحقیق، ادبیات و سابقه مطالعاتی و نیز تئوریهای تحقیق و توضیحات نظری و واری نتایج تجربی در ارتباط با موضوع تحقیق در یک نگاه کلی و به واقعیت مورد پژوهش برای دستیابی به یک شناخت مقدماتی و اجمالی نسبت به موضوع پژوهش و بینش و تجربه نسبت آن در یک قالب یکپارچه و همبسته است. البته هر یک از اجزا و مراحل پژوهش که به بعضی از آنها اشاره رفت در مرحله انجام پژوهش به‌طور همه‌جانبه و دقیق مورد نظر قرار خواهد گرفت.

۱- سید شهاب‌الدین صدر: (بررسی نگرش دانشجویان سال آخر پزشکی نسبت به آینده شغلی خود در سال ۱۳۷۶) در این مقاله پژوهشگر چنین آورده است:

در چند سال گذشته سیاست اصلی وزارت بهداشت و درمان مبنی بر افزایش ظرفیت پذیرش دانشجو در رشته پزشکی بوده است تا بر اساس آن بتواند با تأمین نیروی انسانی مورد نیاز خود، اهداف و سیاستهای بهداشتی و درمانی خود را عملی سازد. اما متأسفانه این سیاست امروزه به دلیل عدم توجه به واقعیت‌های جامعه و نیازهای موجود، مسایل و

معضلات متعددی در سطح نظام بهداشت و درمان بخصوص برای پزشکان جوان ایجاد نموده است. افزایش تعداد پزشکان فارغ‌التحصیل و محدودیت ظرفیت پذیرش نیروی انسانی در نظام کنونی بهداشت و درمان باعث مزاد بر ظرفیت نیروی انسانی پزشک، کاهش درآمدزایی حرفه پزشکی و عدم تأمین اقتصادی پزشکان، بی‌ثباتی وضعیت شغلی و مسایلی از این قبیل شده و متأسفانه نتیجه این مسایل جز کاهش انگیزه در پزشکان جوان و کاهش بازده این افراد در سیستم بهداشتی و درمانی نبوده است. در صورت ادامه روند فعلی باید انتظار داشت که در سالهای آینده کشور ما با معضل عمده‌ای در بخش بهداشت و درمان روبرو گردد. (صدر، ۱۳۷۶، صص ۲۱۴-۲۱۱)

۲- حسین کاملی و خانم متولی: (بررسی نگرش دانشجویان داروسازی در رابطه با آینده شغلی در سال ۱۳۷۷)

نگارندگان در خلاصه مقاله مذکور چنین عنوان کرده‌اند: سیاست‌های اخیر وزارت بهداشت در تربیت داروسازان به علت عدم توجه به واقعیت‌های جامعه و نیازهای موجود، مسایل و معضلات متعددی در سطح نظام دارودرمانی ایجاد کرده است. افزایش فارغ‌التحصیلان جوان، محدودیت ظرفیت پذیرش نیروی انسانی در نظام کنونی بهداشت و درمان، کاهش درآمدزایی حرفه داروسازی و عدم تأمین اقتصادی داروسازان، بی‌ثباتی وضعیت شغلی و... از جمله این مشکلات است. این تحقیق برای آشنایی با دیدگاه دانشجویان داروسازی در مورد آینده شغلی و مسایل و مشکلات مربوط انجام شده است. (کاملی، ۱۳۷۸: ۱۵)

۳- ابوتراب قنبری و دیگران: بررسی دیدگاه دانشجویان رشته دکتری پزشکی در دانشکده پزشکی گیلان پیرامون آینده شغلی خود، ۱۳۷۵. در چکیده تحقیق فوق چنین آمده است:

آقایان کندال و سلوین نشان داده‌اند که چگونه دانشجویان تمایل اولیه به پزشکی عمومی را از دست داده و به تخصص می‌گرایند و در این زمینه از جمله تأثیر عقاید پاره‌ای از استادان اهمیت دارد زیرا دانشجویان در ضمن تحصیل از نظر روانی کاملاً پذیرنده عقاید بزرگتران علمی و حرفه‌ای خود است. با توجه به اهمیت راهی که دانشجویان پزشکی در پیش خواهند داشت، مطالعه نظرات دانشجویان مقاطع تحصیلی مختلف می‌تواند راهنمایی برای اتخاذ سیاستی در جهت بازده بیشتر و پرثمرتر آموزش پزشکی باشد. از این رو این

مطالعه توصیفی درباره دیدگاه دانشجویان پزشکی در مقاطع مختلف تحصیلی که به منظور ارزیابی چگونگی سیر فکری آنان پیرامون آینده شغلی (پزشکی) پیشنهاد می‌نماید.

۴- **طیبه فیروزکوهی و فرحناز صبوحی:** تحلیل دیدگاه دانشجویان رشته‌های مختلف در مورد آینده شغلی آنان ۱۳۷۵. در چکیده این تحقیق فقط اشاره به سؤال تحقیق شده و در مورد نتایج تحقیق مطلبی ارائه نشده است. لذا چنین عنوان شده: «هدف اصلی در این طرح دستیابی به دیدگاه دانشجویان در مورد آینده شغلی‌شان پس از اتمام تحصیلات است. به معنای واضح‌تر هدف این است که آیا دانشجویان به منظور ارتقای سطح فرهنگی و علمی خود به تحصیل در دوره‌عالی روی آورده‌اند یا هدف آنان قرار گرفتن در موقعیت شغلی مناسب بوده است.»

۵- **فریبا خالقی سروش:** بررسی سیستماتیک نظام امنیت شغلی کارکنان وزارت فرهنگ و آموزش عالی. در چکیده تحقیق فوق پژوهشگر چنین عنوان کرده است: در این پژوهش تحت عنوان بررسی سیستماتیک نظام امنیت شغلی کارکنان وزارت فرهنگ و آموزشی عالی و عوامل مؤثر بر آن، سعی شده تأثیر عواملی از قبیل رضایت از درآمد، توسعه شغل، پیشرفت شغلی و آموزش کارکنان بر روی متغیر امنیت شغلی بررسی و تبیین گردد. فرضیات پنجگانه تحقیق بر مبنای وجود رابطه معنی‌دار بین امنیت شغلی و عوامل فوق ارائه گردید و به منظور آزمون فرضیات تحقیق از طریق پرسشنامه، اطلاعات لازم جمع‌آوری و سپس با استفاده از روشهای آماری مناسب، آزمون استقلال کای - دو، محاسبه ضریب همبستگی و آزمون ضریب همبستگی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج نشان می‌دهد که: ۱- بین امنیت شغلی و رضایت از درآمد رابطه معنی‌داری وجود دارد. ۲- بین امنیت شغلی و توسعه شغل رابطه معنی‌داری وجود دارد. ۳- بین امنیت شغلی و غنای شغل رابطه معنی‌داری وجود دارد. ۴- بین امنیت شغلی و پیشرفت شغلی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

۵- بین امنیت شغلی و آموزش کارکنان رابطه معنی داری وجود ندارد. (خالقی

سروش، ۱۳۷۷، صص ۱۴-۱)

۶- **محمودولی بالی تیرکده:** بررسی عوامل مؤثر در هدایت تحصیلی - شغلی

دانش آموزان نظام جدید آموزش متوسطه برای انتخاب رشته تحصیلی و شغل آینده خویش در شهرستان نوشهر، پژوهشگر در چکیده تحقیق چنین عنوان کرده است: هدف از انجام این تحقیق دستیابی به عوامل مؤثر در هدایت تحصیلی - شغلی دانش آموزان نظام جدید آموزش متوسطه برای انتخاب رشته تحصیلی و شغل آینده خویش در شهرستان نوشهر است. روش تحقیق از نوع توصیفی - زمینه یابی است.

جمله آماری کلیه دانش آموزان سالهای دوم و سوم نظام جدید شهرستان نوشهر است. حجم نمونه ۲۵۰ نفر با استفاده از نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب شده است. پرسشنامه وسیله ای برای جمع آوری اطلاعات بوده است. در تجزیه و تحلیل از آمار توصیفی (فروانی و درسد و نمودر) و استنباطی (آزمون) استفاده گردیده است. (بالی تیرکده، ۱۳۷۷، صص ۱۲۰-۱)

۷- **رضا یارویی:** بررسی و مقایسه نگرش دانشجویان مراکز تربیت معلم نسبت به

رشته های مختلف تحصیلی و آینده شغلی خویش در استان کرمانشاه و شهرستان سنندج. پژوهشگر در چکیده تحقیق فوق چنین آورده است: این تحقیق به منظور بررسی و مقایسه نگرش دانشجویان مراکز تربیت معلم با مشارکت ۲۷۱ دانشجو از بین جامعه دانشجویان مراکز تربیت معلم استان کرمانشاه و شهرستان سنندج از طریق روش پیمایشی صورت گرفته است. ابزار سنجش پرسشنامه ای است با ۴۰ گویه که توسط دانشجویان مذکور تکمیل شد و داده ها با شیوه های آماری (درصدگیری، آزمون T و آزمون خی دو) انجام و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و نتایج مشروح ذیل به دست آمده:

- ۱- نگرش دانشجویان مراکز تربیت معلم نسبت به رشته‌های تحصیلی و آینده شغلی خویش منفی نیست، یا حداقل شواهد کافی برای رد این فرض مشاهده نشد.
- ۲- نگرش دانشجویان در طول تحصیل در اثر آموزش‌های مراکز تربیت معلم نسبت به رشته‌های تحصیلی و آینده شغلی خویش مثبت‌تر می‌شود.
- ۳- محتوای برنامه درسی، وسایل آموزشی و امکانات رفاهی در مثبت شدن نگرش دانشجویان نسبت به رشته‌های تحصیلی خویش مؤثر است.
- ۴- حقوق و مزایای شغلی آتی فارغ‌التحصیلان مراکز تربیت معلم در منفی شدن نگرش آنها نسبت به رشته تحصیلی خود مؤثر است (یارویی، ۱۳۷۳، صص ۱۲۸-۱)

فرضیات تحقیق

- ۱- بین انتظارات شغلی دانشجویان و نگرش آنان به آینده شغلی خود رابطه معنی‌داری وجود دارد.
- ۲- بین پیشرفت تحصیلی دانشجویان و نگرش آنان به آینده شغلی خود رابطه معنی‌داری وجود دارد.
- ۳- بین میزان تحصیلات و مقاطع تحصیلی دانشجویان و نگرش آنان به آینده شغلی خود رابطه معنی‌داری وجود دارد.
- ۴- بین رشته تحصیلی دانشجویان و نگرش آنان به آینده شغلی خود رابطه معنی‌داری وجود دارد.
- ۵- بین پایگاه اقتصادی و اجتماعی دانشجویان و نگرش آنان به آینده شغلی خود رابطه معنی‌داری وجود دارد.
- ۶- بین نگرش دانشجویان به سیاست‌های توسعه اقتصادی و نگرش آنان به آینده شغلی خود رابطه معنی‌داری وجود دارد.
- ۷- بین نگرش دانشجویان به بازار عرضه و تقاضای نیروی کار انسانی و نگرش آنان به آینده شغلی خود رابطه معنی‌داری وجود دارد.

روش‌شناسی

۱- روش پژوهش

روش پژوهشی مورد نظر در این تحقیق روش پیمایشی (Survey Method) است. این روش مبتنی بر مطالعهٔ وسیع، حضور در صحنه و نیز از طریق پرس و جو و مراجعه به پاسخگوی مورد نظر که موضوع پژوهش (متغیر وابسته) یعنی نگرش به آینده شغلی در آنان (دانشجویان) مورد سنجش قرار می‌گیرد.

پیمایش عبارت از جمع‌آوری اطلاعات است که با طرح و نقشه و به عنوان راهنمای عملی توصیف یا پیش‌بینی و یا به منظور تجزیه و تحلیل روابط بین برخی متغیرها صورت می‌پذیرد. پیمایش معمولاً در مقیاس وسیع انجام می‌شود، و نقطهٔ مقابل تجربیات آزمایشگاهی است که هدف آن تمرکز بیشتر در مقیاس کوچکتر است. اطلاعات مورد نیاز پیمایش از طریق پرسشنامه، مصاحبه، فنون فرافکنی و روشهای مناسب دیگر فراهم می‌آید. (اوپنهایم، ۱۳۶۹، صص ۳۲-۹) پیمایش مورد نظر در این پژوهش از دو نوع توصیفی و تحلیلی است.

۲- جامعه آماری

جامعه آماری مورد نظر در این پژوهش شامل کلیه دانشجویان دانشگاه در رشته‌های مختلف تحصیلی، مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد و در دانشکده‌های علوم انسانی، علوم پایه، فنی، مهندسی، منابع طبیعی و کشاورزی به تعداد ۷۲۹۶ نفر است.

۳- حجم نمونه

در جهت تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران (Cochran) استفاده شده است: (رفعی‌پور، ۱۳۷۰، صص ۲۸۳-۳۷۱)

$t = 2$ توزیع نرمال t با درصد احتمال بیش از ۹۵ درصد

$p \leq 0.05$ وجود صفت در نمونه آماری

$$n = \frac{\frac{t^2 pq}{d^2}}{1 + \frac{1}{N} \left(\frac{t^2 pq}{d^2} - 1 \right)}$$

$q = 0/5$ فقدان صفت در نمونه آماری

$d = 0/05$ درجه اطمینان در سطح احتمال بیش از ۹۵ درصد

$$N = 7296 \text{ حجم جامعه آماری}$$

$$n = \frac{4 \times 0/5 \times 0/5}{0/0025} \approx 380$$

$$1 + \frac{1}{7296} \left(\frac{4 \times 0/5 \times 0/5}{0/0025} - 1 \right)$$

لذا حجم نمونه در این پژوهش به تعداد ۳۸۰ نفر از دانشجویان است.

۴- روش نمونه‌گیری

روش نمونه‌گیری به کار گرفته شده در این پژوهش، نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌بندی شده است. طبقات مورد نظر از نظر جنسیت، رشته‌های تحصیلی و مقاطع تحصیلی تفکیک شده‌اند.

۵- تکنیک جمع‌آوری اطلاعات

روش جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات در مورد متغیرهای مستقل و وابسته در این پژوهش از طریق پرسشنامه استاندارد شده بوده است.

۶- تکنیک‌های آماری تحقیق

در جهت توصیف و تحلیل داده‌ها از روشهای آماری مناسب با توجه به سطح سنجش متغیرها استفاده شده است؛ از جمله: توزیع فراوانی، درصد در جداول یک و دو بعدی، نمودار هیستوگرام، آماره V کرامر، تاؤ کندال، ضریب همبستگی اسپیرمن، آزمون معنی‌داری رو و تحلیل رگرسیون چند متغیر. در جهت توصیف متغیر وابسته تحقیق و برخی از متغیرهای مستقل از نظر شکلی از مقیاس لیکرت (Likert) طیف پنج‌درجه‌ای استفاده شده است.

۷- سطح مشاهده

سطح مشاهده در این پژوهش فرد دانشجو است. با مشاهده و مراجعه پاسخگوی دانشجو است که داده‌ها و اطلاعات کسب می‌شود.

۸- واحد تحلیل

واحد تحلیل در این پژوهش با توجه به متغیر وابسته تحقیق نگرش دانشجویان به آینده شغلی خود، فرد دانشجو در دانشگاه مازندران است.

۹- سطح تحلیل

سطح تحلیل در این پژوهش با توجه به متغیرهای مستقل و وابسته تحقیق، در سطح خرد است.

۱۰- متغیر وابسته تحقیق: نگرش به آینده شغلی

تعریف: نگرش به آینده شغلی عبارت است از نظر، طرز تلقی و چگونگی نظام باورهای اعتقادی، احساسات و تمایلات و آمادگی و رفتاری و توانایی‌های فرد از جنبه رویکرد مثبت، منفی یا بی‌تفاوت به چگونگی وضعیت شغلی در آینده.

آزمون فرضیات؛ نتیجه‌گیری

آزمون فرضیه ۱: بین انتظارات شغلی دانشجویان و نگرش آنان به آینده شغلی خود رابطه معنی‌داری وجود دارد.

جدول شماره ۱: بررسی رابطه بین انتظارات شغلی دانشجویان و نگرش آنان به آینده شغلی خود بر اساس τ -b ضریب کندال

انتظارات شغلی	by	نگرش به آینده شغلی		
Statisic	Value	ASE1	Val/ASE0	Significance
Kendall's Tau-b	-.24275	.04934	4.67778	
Number of Missing observations : 0				

ضریب $b - \tau$ کندال برابر $۰/۲۴۶$ و میزان خطای استاندارد برابر $۰/۰۴$ است. مقدار $Val/ASEO$ که از تقسیم ضریب رابطه بر خطای استاندارد حاصل می‌شود و سطح معنی‌داری رابطه را نشان می‌دهد برابر با $۴/۶۷$ است و چون این مقدار بیش از مقدار $۱/۹۶$ است لذا می‌توان با ضریب اطمینان بیش از ۹۵ درصد عنوان کرد که رابطه معنی‌داری بین انتظارات شغلی دانشجویان و نحوه نگرششان به آینده شغلی خود وجود دارد.

جدول شماره ۲: بررسی رابطه بین انتظارات شغلی دانشجویان با نحوه نگرششان به آینده شغلی خود بر اساس ضریب رواسبیرومن

SPEARMAN CORRELATION COEFFICIENTS

نگرش به آینده شغلی

-2557

N(380)

Sig. 000

انتظارات شغلی

(Coefficient/ (Cases) / 2 – tailed Significance)

ضریب همبستگی اسپیرمن بین انتظارات شغلی دانشجویان و نگرش آنان به آینده شغلی خود برابر $۰/۲۵-$ است. این رابطه دربرگیرنده این مفهوم است که هر چه قدر انتظارات شغلی دانشجویان افزایش پیدا کند، نحوه نگرش دانشجویان به آینده شغلی از حالت مثبت به منفی گرایش پیدا می‌کند، البته با میزان همبستگی $۰/۲۵-$ از لحاظ سطح معنی‌داری با ضریب بیش از ۹۹ درصد اطمینان، نوع رابطه معنی‌دار است. بر اساس ضرایب $\tau - b$ کندال و ضریب رواسبیرومن و آزمون معنی‌داری τ و آزمون معنی‌داری رو فرضیه ۱ مورد تأیید قرار می‌گیرد.

آزمون فرضیه ۲: بین پیشرفت تحصیلی دانشجویان و نگرش آنان به آینده شغلی خود رابطه معنی‌داری وجود دارد

جدول شماره ۳: توزیع فراوانی دانشجویان بر حسب معدل و نگرش به آینده شغلی

معدل	نگرش به آینده شغلی	موافق	بی نظر	مخالف	کاملاً مخالف	جمع سطری
۱۰-۱۳	۱	۳۳	۲۱	۲	۵۷	۱۵۱٪
۱۳/۲۵-۱۵	۳	۷۰	۶۸	۸	۱۴۹	۳۹/۴٪
۱۵/۲۵-۱۶/۷۵	۴	۶۰	۵۶	۷	۱۲۷	۳۳/۶٪
۱۷-۲۰	۲	۲۳	۱۱	۱	۴۵	۱۱/۹٪
جمع ستونی	۱۰	۱۸۶	۱۶۴	۱۸	۳۷۸	۱۰۰٪
	۲/۶٪	۴۹/۲٪	۴۳/۲٪	۴/۸٪		

از جمع ۵۷ نفری که معدلشان بین ۱۰-۱۳ بوده، ۱ نفر دارای نگرش موافق به آینده شغلی، ۳۳ نفر بی نظر، ۲۱ نفر دارای نگرش مخالف و ۲ نفر دارای نگرش کاملاً مخالف به آینده شغلی خود هستند.

از بین ۱۴۹ نفری که معدلشان بین ۱۳/۲۵-۱۵ بوده، ۳ نفر دارای نگرش موافق، ۷۰ نفر بی نظر، ۶۸ نفر دارای نگرش مخالف و ۸ نفر دارای نگرش کاملاً مخالف به آینده شغلی خود هستند. از مجموع ۱۲۷ نفری که معدلشان بین ۱۵/۲۵-۱۶/۷۵ بوده، ۴ نفر دارای نگرش موافق، ۶۰ نفر بی نظر، ۵۶ نفر دارای نگرش مخالف و ۷ نفر دارای نگرش کاملاً مخالف به آینده شغلی شان هستند. از جمع ۴۵ نفری که معدلشان بین ۱۷-۲۰ بوده، ۲ نفر دارای نگرش موافق، ۲۳ نفر بی نظر، ۱۹ نفر دارای نگرش مخالف و ۱ نفر دارای نگرش کاملاً مخالف به آینده شغلی خود هستند. بیشترین نگرش منفی به آینده شغلی در بین معدلهای ۱۳/۲۵-۱۵ و ۱۶/۷۵-۱۵ قرار دارد.

جدول شماره ۵: بررسی رابطه بین پیشرفت تحصیلی (معدل) و نگرش به آینده شغلی دانشجویان بر اساس ضریب Tau-c کندال

انتظارات شغلی	by	معدل		
	Column	1	380	
	Total	3	100.0	
Statistic	Value	ASE1	Val/ASE0	Approximate Significance
Kendall's Tau-c	02524	.07074	.61963	
Number of Missing observation: 0				

ضریب Tau-c کندال برابر ۰/۰۲ و بسیار ضعیف و خطای استاندارد برابر ۰/۰۴ است. مقدار Val/ASE که سطح آن معنی‌دار بودن رابطه را مبین می‌کند، برابر ۰/۶۱ است که چون از مقدار ۱/۹۶ کمتر است، لذا نوع رابطه معنی‌دار نیست.

جدول شماره ۶: بررسی رابطه بین پیشرفت تحصیلی (معدل) و نگرش آینده شغلی بر اساس ضریب رواسپیرمن

SPEARMAN CORRELATION COEFFICIENTS	
معدل	.0317
	N(380)
	Sig. 538
	انتظارات شغلی
(Coefficient/ (Cases) / 2 - tailed Significance)	

ضریب همبستگی اسپیرمن بین معدل و نگرش به آینده شغلی دانشجویان برابر ۰/۰۳ و بسیار ضعیف است. احتمال خطا نیز بیش از ۵۳٪ و بیش از ضریب اطمینان بالای ۹۵ درصد است لذا نوع رابطه معنی‌دار نیست.

بر اساس ضریب $\tau\text{-c}$ کندال و ضریب رواسپیرمن که بسیار ضعیف است و نتایج آزمون معنی داری τ و آزمون معنی داری رو هیچ رابطه معنی داری بین این دو متغیر نیست. لذا نتایج نشان می دهد که نحوه نگرش به آینده شغلی در بین همه معدل های کسب شده تقریباً یکسان است، به صورتی که اکثریت قابل توجهی از افراد با معدل های متفاوت دارای نگرش منفی به آینده شغلی خود هستند و لذا فرضیه ۲ تأیید نمی شود.

آزمون فرضیه ۳: بین میزان تحصیلات و مقاطع تحصیلی دانشجویان و نگرش آنان به آینده شغلی خود رابطه معنی داری وجود دارد.

برای متغیر میزان تحصیلات دو شاخص و مؤلفه مورد نظر قرار گرفت: ۱- مقاطع تحصیلی کارشناسی و کارشناسی ارشد. ۲- ترم های تحصیلی دانشجویان. البته از نظر محقق شاخص مقاطع تحصیلی، مؤلفه اصلی و عمده است.

جدول شماره ۶: بررسی رابطه بین مقاطع تحصیلی دانشجویان و نحوه نگرشان بر آینده شغلی بر اساس ضریب $\tau\text{-c}$ کندال

Statisic	مقاطع تحصیلی		نگرش به آینده شغلی	
	Value	ASE 1	Val/ASEO	Approximate Significance
Kendall's Tau-c	-.15546	.03179	4.89031	
Number of Missirg observations : 0				

مقدار ضریب $\tau\text{-c}$ کندال برابر $0/15$ - و میزان خطای استاندارد برابر $0/31$ ASE1 و $4/89$ Val/ASEO برابر است که چون بیش از مقدار $1/96$ است، با ضریب اطمینان بیش از ۹۵ درصد می توان گفت تفاوت معنی داری بین این دو متغیر است، و این دو متغیر به صورت معنی داری با هم رابطه دارند. لذا آزمون معنی داری تا او، معنی دار بودن رابطه را تأیید می کند.

جدول شماره ۷: بررسی رابطه بین مقاطع تحصیلی و نحوه نگرششان به آینده شغلی خود
بر اساس ضریب رواسپیرمن

SPEARMAN CORRELATION COEFFICIENTS

نگرش به آینده شغلی

-.2880

N(380)

Sig. 000

مقاطع تحصیلی

(Coefficient/ (Cases) / 2 - tailed Significance)

مقدار ضریب همبستگی اسپیرمن برابر $0/28-$ است. بر اساس آزمون معنی‌داری رو با ضریب اطمینان بیش از ۹۹ درصد رابطه بین دو متغیر معنی‌دار است. به صورتی که بین دو متغیر همبستگی منفی برقرار است. البته همانطور که قبلاً گفته شد، داده‌ها نشان می‌دهد با وجود این که نحوه نگرش دانشجویان به آینده شغلی در دو مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد منفی است، ولی این میزان در دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد منفی‌تر است. آزمون فرضیه ۴: بین رشته تحصیلی دانشجویان و نگرش آنان به آینده شغلی خود رابطه معنی‌داری وجود دارد.

جدول شماره ۸: بررسی رابطه بین رشته تحصیلی دانشجویان و نگرش آنان به آینده شغلی خود
بر اساس ضریب V کرامرز

رشته تحصیلی	by	نگرش به آینده شغلی	Approximate Significance
Statisic	Value	ASE1	Val/ASE0
Phi	-.407737		.00000*1
Cramer's V	-.23540		.00000*1
*1 Pearson chi- square probability			
Number of Missing observations : 0			

مقدار ضریب V کرامرز بیش از $0/23$ - است. لذا بر اساس سطح معنی داری با ضریب اطمینان بیش از ۹۹ درصد نوع رابطه معنی دار است. لذا فرضیه ۴ مورد تأیید قرار می گیرد. بر اساس نتایج با توجه به این که نگرش دانشجویان در رشته های تحصیلی مختلف عمدتاً منفی است ولی به ترتیب در رشته های فنی و مهندسی، کشاورزی و منابع طبیعی و علوم پایه این نگرش منفی تر است.

آزمون فرضیه ۵: بین پایگاه اقتصادی و اجتماعی دانشجویان و نگرش آنان به آینده شغلی خود رابطه معنی داری وجود دارد.

جدول شماره ۹: توزیع فراوانی دانشجویان برحسب پایگاه اقتصادی و اجتماعی و نگرش به آینده شغلی خود

جمع سطری	کاملاً مخالف	مخالف	بی نظر	موافق	نگرش به آینده شغلی
					پایگاه اقتصادی و اجتماعی
۲ %۰/۵		۲			خیلی پایین
۸۴ %۲۲/۱	۱	۳۴	۵۳	۶	پایین
۲۲۱ %۵۸/۲	۹	۱۰۲	۱۰۷	۳	متوسط
۶۴ %۱۶/۸	۷	۳۲	۲۳	۲	بالا
۹ %۲/۴	۱	۴	۴		خیلی بالا
۳۸۰ %۱۰۰	۱۸ %۴/۷	۱۶۴ %۴۳/۲	۱۸۷ %۴۹/۲	۱۱ %۲/۹	جمع ستونی

از مجموع ۲ نفری که پایگاه اقتصادی و اجتماعی شان در سطح خیلی پایین بود، هر ۲ نفر نگرش مخالف به آینده شغلی خود داشته اند. از مجموع ۸۴ نفری که پایگاه

اقتصادی و اجتماعی‌شان در سطح پایین قرار داشته، ۵۳ نفر بی‌نظر، ۲۴ نفر نگرش مخالف و ۱ نفر نگرش کاملاً مخالف داشته‌اند از مجموع ۲۲۱ نفری که پایگاه اقتصادی و اجتماعی‌شان در سطح متوسط بوده، ۳ نفر دارای نگرش موافق، ۱۰۷ نفر بی‌نظر، ۱۰۲ نفر نگرش مخالف و ۹ نفر دارای نگرش کاملاً مخالف به آینده شغلی خود داشته‌اند. از مجموع ۶۴ نفری که پایگاه اقتصادی و اجتماعی‌شان در سطح بالا بوده، ۲ نفر نگرش موافق، ۲۳ نفر بی‌نظر، ۳۲ نفر نگرش مخالف و ۷ نفر نگرش کاملاً مخالف داشته‌اند. از مجموع ۹ نفری که پایگاه اقتصادی و اجتماعی‌شان در سطح خیلی بالا بوده، ۴ نفر نگرش مخالف و ۱ نفر نگرش کاملاً مخالف داشته‌اند. بیشترین نگرش منفی به آینده شغلی را دانشجویانی داشته‌اند که در سطح متوسط پایگاه اقتصادی و اجتماعی قرار داشته‌اند.

جدول شماره ۱۰: بررسی رابطه بین پایگاه اقتصادی و اجتماعی و نگرش به آینده شغلی بر اساس ضریب Tau-b کندال

مقاطع تحصیلی	by		نگرش به آینده شغلی
Statisic	Value	ASE1	Approximate Significance
Kendall's Tau-c	-.19423	.04673	4.09086
Number of Missing observations : 0			

مقدار ضریب Tau-b کندال برابر 0.19 و مقدار خطای استاندارد برابر 0.04 است. مقدار ضریب Val/ASEO برابر 4.09 است، که بیشتر از مقدار 1.96 است. لذا بر اساس آزمون معنی‌داری تا 0.05 نوع رابطه معنی‌دار با ضریب اطمینان بیش از ۹۵ درصد است.

جدول شماره ۱۱: بررسی رابطه بین پایگاه اقتصادی و اجتماعی و نحوه نگرش به آینده شغلی بر اساس ضریب رواسپیرمن

SPEARMAN CORRELATION COEFFICIENTS

پایگاه اقتصادی و اجتماعی

-.2097

N(38)

Sig. 000

نگرش به آینده شغلی

(Coefficient/ (Cases) / 2 – tailed Significance)

مقدار ضریب همبستگی اسپیرمن بین پایگاه اقتصادی و اجتماعی و نگرش به آینده شغلی دانشجویان برابر $0/20$ - و بر اساس آزمون معنی داری رو و با ضریب اطمینان بیش از ۹۹ درصد نوع رابطه بین دو متغیر معنی دار است. لذا بر اساس ضرایب Tau-b Kendall و ضریب همبستگی رواسپیرمن و آزمونهای معنی داری مربوط، فرضیه ۵ مورد تأیید قرار می گیرد.

آزمون فرضیه ۶: بین نگرش به سیاستهای توسعه اقتصادی (نگرش دانشجویان به آینده شغلی خود رابطه معنی داری وجود دارد

جدول شماره ۱۲: توزیع فراوانی دانشجویان برحسب نگرش به سیاستهای توسعه اقتصادی و نگرش به آینده شغلی خود

معدل	نگرش به آینده شغلی				
	موافق	بی نظر	مخالف	کاملاً مخالف	جمع سطری
موافق	۵	۳۹	۱۱		۵۵ %۱۴/۵
بی نظر	۵	۱۱۴	۹۳		۲۱۲ %۵۵/۸
مخالف	۱	۳۴	۵۹	۱۶	۱۱۰ %۲۸/۹
کاملاً مخالف			۱	۲	۳ %۰/۸
جمع ستونی	۱۱	۱۸۷	۱۶۴	۱۸	۳۸۰ %۱۰۰
	%۲/۹	%۴۹/۲	%۴۳/۲	%۴/۷	

از مجموع ۵۵ نفری که نگرش موافق به سیاستهای توسعه اقتصادی داشته‌اند، ۵ نفر دارای نگرش موافق، ۳۹۵ نفر بی‌نظر و ۱۱ نفر نگرش مخالف به آینده شغلی خود داشته‌اند. از مجموع ۲۱۲ نفری که نگرش بی‌نظر به سیاستهای توسعه اقتصادی داشته‌اند، ۵ نفر نگرش موافق، ۱۱۴ نفر بی‌نظر و ۹۳ نفر نگرش مخالف به آینده شغلی خود داشته‌اند. از مجموع ۱۱۰ نفری که نگرش مخالف به سیاستهای توسعه اقتصادی دانسته‌اند، ۱ نفر نگرش موافق، ۳۴ نفر بی‌نظر، ۵۹ نفر نگرش مخالف و ۱۶ نفر نگرش کاملاً مخالف به آینده شغلی خود داشته‌اند. از مجموع ۳ نفری که نگرش کاملاً مخالف به سیاستهای توسعه اقتصادی داشته‌اند، ۱ نفر نگرش مخالف و ۲ نفر نگرش کاملاً مخالف به آینده شغلی خود داشته‌اند. نتایج و اطلاعات جدول حاکی است که هر چقدر نگرش به سیاستهای توسعه اقتصادی به جهت منفی گرایش پیدا کرده، نگرش دانشجویان به آینده شغلی‌شان نیز منفی شده است.

جدول شماره ۱۳: بررسی رابطه بین نگرش دانشجویان به سیاستهای توسعه اقتصادی و نگرش آنان به آینده شغلی خود بر اساس ضریب Kendall Tau-b

نگرش به آینده شغلی	by	نگرش به سیاستهای توسعه اقتصادی
Approximate Significance	Val/ASEO	Value ASE1
	7.63965	.04284
		.34852
		Kendall's Tau-b
		Number of Missing observations : 0

ضریب کندال tau-b برابر $0/34$ و مقدار خطای استاندارد برابر $ASE1=0/04$ و مقدار ضریب $Val/ASEO$ برابر $7/63$ بیش از ضریب $1/96$ است لذا بر اساس آزمون معنی‌داری تا τ یا ضریب اطمینان بیش از ۹۵ درصد نوع رابطه بین دو متغیر معنی‌دار است.

جدول شماره ۱۴: بررسی رابطه بین نگرش دانشجویان به سیاستهای توسعه اقتصادی و نگرش آنان به آینده شغلی خود بر اساس ضریب رواسپیرمن

SPEARMAN CORRELATION COEFFICIENTS

پایگاه اقتصادی و اجتماعی

.3713

N(380)

Sig. 000

نگرش به آینده شغلی

(Coefficient/ (Cases) / 2 – tailed Significance)

مقدار ضریب همبستگی رو اسپیرمن برابر $0/37$ است. پس بر اساس آزمون معنی داری رو با ضریب اطمینان بیش از ۹۹ درصد نوع رابطه بین دو متغیر معنی دار است. بنابراین بر اساس ضرایب $Tau-b$ کندال و ضریب همبستگی رو اسپیرمن و آزمون معنی داری Tau و آزمون معنی داری رو نوع رابطه بین دو متغیر معنی دار است و فرضیه ۶ مورد تأیید قرار می گیرد. بدین صورت که با منفی تر شدن نگرش به سیاستهای توسعه اقتصادی، نگرش دانشجویان به آینده شغلی خود نیز در جهت منفی گرایش پیدا کرده است.

آزمون فرضیه ۷: بین نگرش به بازار عرضه و تقاضای نیروی انسانی و نگرش دانشجویان به آینده شغلی خود رابطه معنی داری وجود دارد.

جدول شماره ۱۵: توزیع فراوانی دانشجویان بر حسب نگرش به بازار عرضه و

تقاضای نیروی انسانی و نگرش به آینده شغلی

جمع سطری	کاملاً مخالف	مخالف	بی نظر	موافق	نگرش به آینده شغلی
					نگرش به بازار عرضه و تقاضای نیروی انسانی
۳۰۰ %۷۸/۹	۵	۱۲۱	۱۶۳	۱۱	بی نظر
۸۰ %۲۱/۱	۱۳	۴۳	۲۴		مخالف
۲۸۰ %۱۰۰	۱۸ %۴/۷	۱۶۴ %۴۳/۲	۱۸۷ %۴۹/۲	۱۱ %۲/۹	جمع ستونی

نگرش ۳۰۰ نفر از دانشجویان به بازار عرضه تقاضای نیروی انسانی بی‌نظر بوده که ۱۱ نفر از آنها دارای نگرش موافق، ۱۶۳ نفر بی‌نظر، ۱۲۱ نفر نگرش مخالف و ۵ نفر دارای نگرش کاملاً مخالف به آینده شغلی خود بوده‌اند. از مجموع ۸۰ نفری که نگرششان به بازار عرضه و تقاضای نیروی انسانی مخالف بوده، ۲۴ نفر بی‌نظر، ۴۳ نفر نگرش مخالف و ۱۳ نفر دارای نگرش کاملاً مخالف بوده‌اند. نتایج حاکی از این است که با منفی شدن نگرش به بازار عرضه و تقاضای نیروی انسانی نگرش دانشجویان به آینده شغلی‌شان در جهت منفی گرایش پیدا کرده است.

جدول شماره ۱۶: بررسی رابطه بین نگرش به بازار عرضه و تقاضای نیروی انسانی و نگرش دانشجویان به آینده شغلی خود بر اساس ضریب Kendall Tau-b کندال

نگرش به بازار عرضه و تقاضای نیروی انسانی		نگرش به آینده شغلی		
by		Approximate		
Statisic	Value	ASE1	Val/ASE0	Significance
Kendall's Tau-b	.26579	.04729	5.21071	
Number of Missing observations : 0				

ضریب کندال tau-b برابر ۰/۲۶ و مقدار خطای استاندارد برابر ۰/۰۴ ASE1 و مقدار ضریب Val/ASE0 بیش از ۵/۲۱ است که بیشتر از ضریب ۱/۹۶ است. لذا بر اساس آزمون معنی‌داری Tau، با ضریب اطمینان بیش از ۹۵ درصد رابطه بین دو متغیر معنی‌دار است.

جدول شماره ۱۷: بررسی رابطه بین نگرش به بازار عرضه و تقاضای نیروی انسانی و نگرش دانشجویان به آینده شغلی خود بر اساس ضریب همبستگی رواسپیرمن

SPEARMAN CORRELATION COEFFICIENTS

نگرش به بازار عرضه و تقاضای نیروی انسانی

.2744

N(380)

Sig. 000

نگرش به آینده شغلی

(Coefficient/ (Cases) / 2 – tailed Significance)

مقدار ضریب همبستگی رواسپیرمن بیش از ۰/۲۷ است. بر اساس آزمون معنی داری رو با ضریب اطمینان بیش از ۹۹ درصد، نوع رابطه بین دو متغیر معنی دار است. لذا بر اساس ضرایب τ -b کندال و ضریب رواسپیرمن و آزمون معنی داری τ و آزمون معنی داری رو فرضیه ۷ مورد تأیید قرار می گیرد، به صورتی که با منفی تر شدن نگرش به بازار عرضه و تقاضای نیروی انسانی، نحوه نگرش به آینده شغلی نیز با شدت بیشتری در جهت منفی قرار گرفته است.

تحلیل رگرسیون چند متغیری

جدول شماره ۱۸: رگرسیون چند متغیری بین متغیرهای مستقل و وابسته تحقیق به روش Enter

*** MULTIPLE REGRESSION***

Listwise Deletion of Missing Data

Equation Number 1 Dependent Variable.. متغیر وابسته: نگرش به آینده شغلی

Block Number 1.Method: Enter

متغیرهای مستقل

۱- مقاطع تحصیلی ۲- پیشرفت تحصیلی ۳- پایگاه اقتصادی و اجتماعی ۴- انتظارات شغلی ۵- نگرش به سیاستهای توسعه اقتصادی ۶- نگرش به بازار عرضه و تقاضای نیروی انسانی ۷- رشته علوم انسانی ۸- رشته علوم پایه ۹- رشته فنی و مهندسی ۱۰- رشته کشاورزی و منابع طبیعی.

Multiple R	.54545
R Square	.29752
Adjusted R Square	.27848
Standard Error	

Analysis of Variance

	DF	Sum of Squares	Mean Square
Regression	10	45.51940	4.55194
Residual	369	107.47797	.29127
F=	15.62800	Signif F= .0000	

Variables in the Equation

Variable	B	SE B	Beta	T	Sig T
مقاطع تحصیلی	.346902	.126671	.142831	2.739	.0065
پیشرفت تحصیلی	.011272	.014997	.033210	.752	.4528
پایگاه اقتصادی و اجتماعی	.069351	.077670	.077670		.0899
انتظارات شغلی	.138604	.061732	.110803	2.245	.0253
نگرش به سیاستهای توسعه اقتصادی	.173906	.049895	.181803	3.485	.0006
نگرش به بازار عرضه و تقاضای نیروی انسانی	.277117	.71006	.178047	3.903	.0001
رشته علوم انسانی	.120376	.298398	-.082146	-.403	.6869
رشته علوم پایه	-.024942	.300435	-.016380	-.083	.9339
رشته فنی و مهندسی	.250021	.317583	.176199	.787	.4316
رشته کشاورزی و منابع طبیعی	-.012993	.311566	-.008988	-.042	.9668
عرض از مبدأ	.711606	.440075		1.617	.1067

در این تحلیل رگرسیونی چند متغیره از روش (Enter) استفاده شده است:

ضریب همبستگی چندگانه (Multiplier) به میزان $0/54$ بدین معناست که متغیرهای مستقل به طور همزمان $0/54$ با نگرش به آینده شغلی همبستگی دارند.

ضریب تعیین (Rsquare) به میزان $0/29$ بدین معناست که 29 درصد از تغییرات نگرش به آینده شغلی توسط 10 متغیر مستقل موجود در این تحلیل توضیح داده می‌شود، لذا 71 درصد باقیمانده را متغیرهای دیگری توضیح می‌دهند که خارج از این بررسی قرار دارند.

همچنین سطح معنی‌داری متغیرهای مستقل نیز از نظر آماری قابل قبول است، بدین صورت که F محاسبه شده $15/62 =$ در سطح $\text{Signif } F = 0000$ معنی‌داری است. معادله رگرسیون استاندارد نشده بدین شرح است:

$$\begin{aligned} & (\text{بایگه اقتصادی و اجتماعی}) + 0/06 + (\text{پیشرفت تحصیلی}) + 0/01 + (\text{مقاطع تحصیلی}) + 0/34 + (\text{عرض مبدأ}) \\ & 0/71 = \text{نگرش به آینده شغلی} \\ & (\text{نگرش به بازار و عرضه و تقاضای نیروی انسانی}) + 0/27 + (\text{نگرش به سیاستهای توسعه اقتصادی}) + 0/17 + \\ & (\text{انتظارات شغلی}) + 0/13 - \\ & (\text{رشته کشاورزی و منابع طبیعی}) - 0/01 - (\text{رشته فنی و مهندسی}) + 0/25 + (\text{رشته علوم پایه}) - 0/02 - (\text{رشته علوم انسانی}) - 0/12 - \end{aligned}$$

توصیف معادله فوق چنین است:

بدون در نظر گرفتن تأثیر متغیرهای مستقل مقدار نگرش به آینده شغلی برابر با $0/71$ است. به ازای یک واحد افزایش در هر یک از متغیرهای مستقل به مقدار ضرایب مثبت یا منفی آنها به مقدار نگرش به آینده شغلی اضافه یا کاسته خواهد شد.

معادله رگرسیون استاندارد شده در این تحلیل بدین شرح است؛ در اینجا از وزنه‌های

بتا Beta استفاده می‌شود.

$$\begin{aligned} & (\text{انتظارات شغلی}) + 0/11 + (\text{بایگه اقتصادی و اجتماعی}) + 0/07 + (\text{پیشرفت تحصیلی}) + 0/03 + (\text{مقاطع تحصیلی}) + 0/14 - \\ & \text{نگرش به آینده شغلی} = \\ & (\text{رشته علوم انسانی}) - 0/08 - (\text{نگرش به بازار عرضه و تقاضای نیروی انسانی}) + 0/17 + (\text{نگرش به سیاستهای توسعه اقتصادی}) - 0/18 - \\ & (\text{رشته کشاورزی و منابع طبیعی}) - 0/08 - (\text{رشته فنی و مهندسی}) + 0/17 + (\text{رشته علوم پایه}) - 0/01 - \end{aligned}$$

توصیف معالۀ فوق چنین است:

به ازای یک واحد افزایش در هر یک از متغیرهای مستقل تحقیق با توجه به مثبت یا منفی بودن ضریب Beta، مقدار نگرش به آینده شغلی اضافه یا کاسته خواهد شد. با توجه به ضریب T و سطح معنی‌داری (Sig T) با ضریب اطمینان بیش از ۹۵ درصد متغیرهای مقاطع تحصیلی، نگرش به سیاستهای توسعه اقتصادی، نگرش به بازار عرضه و تقاضای نیروی انسانی و انتظارات شغلی در معالۀ رگرسیونی معنی‌در و بقیۀ متغیرها با این سطح احتمال خطا معنی‌دار نیستند.

نتیجه‌گیری

بر اساس نتایج حاصل از آزمون فرضیات تحقیق در نتیجه‌گیری نهایی باید اذعان کرد با توجه به این که این تحقیق در سطح خود انجام شده و مبنای تئوریکی متغیرهای مورد مطالعه عمدتاً در حوزه روان‌شناسی اجتماعی طرح گردیده‌اند؛ لذا امکان ارائه یک تبیین نظری جامع (جامعه‌شناختی) نسبت به موضوع مورد مطالعه میسر نشده است. ضریب تعیین $R^2 = 0/۲۹$ در تحلیل رگرسیون چند متغیری مؤید این مطلب است. با وجود این می‌توان گفت هم عوامل بیرونی و عینی اقتصادی و اجتماعی و هم عوامل درونی و روان‌شناختی و شخصیتی بر چرایی و چگونگی نگرش دانشجویان بر آینده شغلی خود مؤثر بوده‌اند. از جمله مهمترین این عوامل می‌توان به تأثیر نگرش دانشجویان به سیاستهای توسعه اقتصادی و نگرش به بازار عرضه و تقاضای نیروی انسانی از بعد بیرونی و عینی جامعه و انتظارات شغلی دانشجویان به عنوان یک متغیر درونی و روان‌شناختی - اجتماعی اشاره کرد. لذا تغییرات اصلاحی بر هر یک از این متغیرها در اصلاح و تغییر نحوه نگرش دانشجویان به آینده شغلی خود که در این تحقیق عمدتاً منفی به دست آمده مؤثر است.

منابع و یادداشتها

- ۱- آناستازی، ا. آزمونهای روانی، ترجمه محمد تقی براهنی، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۶۱.
- ۲- اوپنهایم، ا. ان. طرح پرسشنامه و سنجش نگرشها، ترجمه مرضیه کریم‌نیا، چاپ اول، انتشارات آستان قدس رضوی، مشهد، ۱۳۶۹.
- ۳- بالی تیرکده، محمدولی: بررسی عوامل مؤثر در هدایت تحصیلی - شغلی دانش‌آموزان نظام جدید آموزش متوسطه برای انتخاب رشته تحصیلی و شغل آینده خویش در شهرستان نوشهر، پایان‌نامه کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی درسی دانشگاه علامه طباطبائی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، ۷۵-۱۳۷۴.
- ۴- بهروان، حسین و حامد مقدم، احمد: بررسی وضعیت اجتماعی و اقتصادی و گرایش شغلی دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد، مجله دانشگاه فردوسی، شماره ۶۶.
- ۵- خالقی سروش، فریبا: بررسی سبستماتیک نظام امنیت شغلی کارکنان وزارت فرهنگ و آموزش عالی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد مدیریت دولتی، دانشگاه تهران، ۱۳۷۶-۷۷.
- ۶- رفیع پور، فرامرز: کندوکاوها و پنداشته‌ها، شرکت سهامی انتشار، چاپ اول، تهران، ۱۳۷۰.
- ۷- شرایتر، بروس: بررسی و برنامه‌ریزی شغلی و تحصیلی، ترجمه طیه زندی پور، انتشارات رشد، تهران، ۱۳۷۱.
- ۸- صدر، سیدشهاب‌الدین: بررسی نگرش دانشجویان سال آخر پزشکی نسبت به آینده شغلی خود در سال ۱۳۷۶، مجله علمی نظام پزشکی، دوره شانزدهم، شماره ۳، ۱۳۷۷.
- ۹- طالبان، محمدرضا: تحلیلی اجتماعی از عوامل خشنودی شغل کارکنان آموزش و پرورش، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ۱۳۷۴.
- ۱۰- فیروزکوهی، طیه و صوحی فرحناز: تحلیل دیدگاه دانشجویان رشته‌های مختلف در مورد آینده شغلی آنان، سازمان برنامه و بودجه، ۱۳۷۵.

- ۱۱- قبری، ابوتراب و دیگران: بررسی دیدگاه دانشجویان رشته دکتری پزشکی گیلان پیرامون آینده شغلی خود، دانشگاه علوم پزشکی گیلان، ۱۳۷۵.
- ۱۲- کاملی، حسین و متولی: بررسی نگرش دانشجویان داروسازی در رابطه با آینده شغلی در سال ۷۷، همایش پزشکی و موازین شرع، دانشگاه علوم پزشکی اهواز، نشریه مقالات همایش، ۱۳۷۸.
- ۱۳- کورمن، آبرامام.ک : روان‌شناسی صنعتی و سازمانی. ترجمه حسین شکرکن، انتشارات وزارت فرهنگ، چاپ اول، تهران، ۱۳۷۰.
- ۱۴- یارویی، رضا: بررسی و مقایسه نگرش دانشجویان مراکز تربیت معلم نسبت به رشته‌های مختلف تحصیلی و آینده شغلی خویش در استان کرمانشاه و شهر سنندج، پایان‌نامه کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی دانشگاه، علامه طباطبایی، ۱۳۷۳.
- 15- Hackmen, G.R. and Oldham. G.R. "Motivation through the design of work: test of a Theory". 1976.
- 16-Kalleberg. Arne. "work Values and job rewards". American sociological Review, Vol 42, 1977.
- 17-Oreilly. C.a and chatman, j. "organizational commitment and psychological Attachment." Journal of Appurey psychology, vol 71, 1986.
- 18-Vandenberg, Robert, j. "Examining the casual order of job satisfactions and organizational commitment", journal of management, vol 18, 1992.